


1XX Pääkirjauskentät

RDA-sovellusohje  MARC 21 ; Suomeksi ; Svenska ; (Full)

100 110 111 130

- 100 - Pääkirjaus - henkilönnimi (ET)
 - Esimerkkejä
- 110 - Pääkirjaus - yhteisönnimi (ET)
 - Esimerkkejä
- 111 - Pääkirjaus - kokouksen nimi (ET)
 - Esimerkkejä
- 130 - Pääkirjaus - yhtenäistetty nimeke (ET)

Kaikki pääkirjauskentät ovat ydinelementtejä

100 - Pääkirjaus - henkilönnimi (ET)

Ydinelementti - Henkilö, joka on vastuussa teoksen sisällön luomisesta

RDA 9 - henkilöiden identifiointi ; RDA 18 - suhteen määrittäminen ; RDA 19 - henkilö ; Liite C artikkelit ; Liite F: lisäohjeita henkilönnimien merkitsemisestä, etuliitteet ; Liite I: suhteen määrittäminen

Tiedonlähde: Asteri ja muut auktoriteettien tiedonlähteet, muut mahdolliset merkinnät aineistossa, hakuteokset

SKL-linjaus RDA lukuun 19.2: Kaikki tekijät merkitään. Linjaukseen voidaan tehdä poikkeus kuvailevan yhteisön harkinnan mukaan.

Teoksen tekijäksi merkitään taiteilija silloin, kun teoksen pääosassa ovat taiteilijan luomat teokset, esim. näyttelyluettelo tai muu kooste taiteilijan maalauksista tehdyistä kuvajäljenteistä.

RDA ei tunne "kolmen sääntöä" pääkirjauksessa. Ensimmäinen päävastuullinen tekijä (creator) aina 100-kenttään, vaikka olisi useampi kuin kolme samassa roolissa.

Aineisto on kirjoitettu yhteistyössä (= pääkirjaus tekijälle)

- Yhteistyössä kirjoitettu (tai muussa creator-roolissa) tehty teos ensimmäinen kirjoittaja aina 100-kenttään. Julkaisussa voi olla mainittu myös toimittaja
- Myös kokoajan tai kokoajaryhmän panos voi olla niin suuri että voidaan puhua tekijäroolista --> pääkirjaus voi olla kokoajalla
- **SKL-linjaus RDA-lukuun 6.27.1.3:** Yhteistyössä tehdyn teoksen tunnistaa seuraavista ominaisuuksista:
 - Aineistossa ei ole selkeästi ilmaistu, kuka tekijöistä on päävastuussa
 - Aineisto ei koostu erillisistä teoksista, joilla on omat tekijänsä.

Aineisto on kooste (= pääkirjaus nimekkelle)

- Kooste, joka usein on toimitettu ja koostuu eri kirjoittajien artikkeleista tms. itsenäisistä teoksista --> pääkirjaus nimekkelle
- **SKL-linjaus RDA-lukuun 6.27.1.4:** Eri tekijöiden teoksista koostuvan kokoomateoksen tunnistaa mm. seuraavista ominaisuuksista:
 - Aineistossa on ilmaistu, kuka on tehnyt minkäkin osan teoksesta
 - Aineistossa on usein mainittu kokoaja/toimittaja
 - Tekijöinä on mainittu henkilöitä, jotka eivät ole voineet tehdä teosta yhteistyössä, esim. elinajan perusteella

Osakenttäjärjestys: **1a** Henkilönnimi, **1c** Muut lisäykset **1q** (Henkilönnimen täydellisempi muoto), **1d** Aikamääreet, **1e** Funktiotermit, **10** Auktoriteettitietueen kontrollinumero

1a - Osakenttään **1a** merkitään henkilön nimi. Sukunimi ja etunimi erotetaan toisistaan pilkulla. Etunimellä käytetään vain joko koko etunimeä tai etunimien ensimmäistä kirjainta. Jos etunimistä käytetään vain etukirjaimia, kirjainten väliin tulee tyhjällyönti. Etukirjaimen perään tulee piste.

1b - Osakenttään merkitään kuninkaallisten, paavien ym. nimien numerointi roomalaisilla numeroilla.

1c - Muut nimeen tehtävät lisäykset selventävät useimmiten suoraa yksiosaista nimeä. Osakenttään tallennetaan tietoja esim. henkilön syntymä- tai asuinpaikkakunnasta, ammattista tai muista tunnusmerkeistä. Sukunimeen liittyvä, sukulaisuutta osoittava sana, tallennetaan tähän osakenttään. Määrittäminen ammatti (esim. satukirjailija) ja henki tulevat kaarisulkuihin, kaikki muut määrittäimet merkitään ilman kaarisulkeita. Termejä löytyy Metatietosanakirjasta kohdasta [Henkilö: kuvailu](#).

1d - Aikamääreillä tarkoitetaan henkilön syntymä- ja kuolinvuotta. **Suomalaisten** henkilöiden syntymä- ja kuolinvuodet sisällytetään auktoriteettitietokanta Asterin tietueisiin, joten ne tulevat olemaan myös Melindan (ja sitä kautta paikallistietokantojen) käytettävissä. Jos joku henkilö valittua vuosien näkymisestä, laitetaan ko. henkilön elinvuodet näkymättömiin. Tietosuojavaltuutettu ryhtyy toimenpiteisiin vasta, jos joku tekee erikseen valituksen hänelle. Tietosuojavaltuutetun reagoinnin perusteella päätetään, minkälaisiin toimenpiteisiin kirjastoissa ryhdytään. **Ulkomaisten** henkilöiden syntymä- ja kuolinvuotia voidaan käyttää, koska ne ovat näkyvissä useissa ulkomaisissa tietokannoissa.

†e - Osakenttään **†e** merkitään henkilön nimeen liittyvä tekijyyttä osoittava suhdetermi (funktioimerkintä). Suhdetta määrittäviä termejä löytyy RDA:n liitteestä I, jos sieltä ei sopivaa termiä löydy, katso [Metatietosanastosta](#). Termit ovat myös Alephin luettelointicientin alavetovallikossa (CTRL + F8). Jos sopivaa termiä ei löydy, merkinnän voi jättää tekemättä. Metatietosanaston ylläpitäjille voi myös tehdä ehdotuksia uusista termeistä, osoite: met-sanasto[at]helsinki.fi

Osakenttää toistetaan, kun henkilön suhdetta aineistoon halutaan kuvailla useammalla suhteen määritteellä. Suhteen määritteet merkitään teos/ekspresso/manifestaatio/kappale-järjestyksessä, eli ensiksi merkitään määritteet, jotka kuvaavat henkilön suhdetta teokseen ja viimeksi määritteet, jotka kuvaavat henkilön suhdetta kappaleeseen. Melindassa voi suhteen määritteeksi olla merkittynä sekä yleisempi että tarkempi määrite.

Musiikintuetteloinnissa myös suomalaisen esityskokoonpanosanaston soitin- ja äänialatermejä voi käyttää suhteen määritteenä: soitintermit järjestyvät määritteiden hierarkiassa termin soittaja alle ja äänialatermit termin laulaja alle.

†q - Henkilön nimen täydellisempi muoto. Jos osakenttä on osa auktorisoitua hakumuotoa, sitä ei saa poistaa.

†4 - Funktiokoodi, ei käytetä!

†0 - 0-osakentät Asterin henkilö- ja yhteisönnimissä linkkaavat auktoriteetit ja bibliografiset tietueet yhteen. Niitä ei saa poistaa Melindasta! Paikallistietokannoissa Asterin tunnisteet on myös hyvä säilyttää, mutta se ei ole pakollista.

0-osakentät poimituissa tietueissa: 0-osakenttä sisältää henkilön nimen, asianan yms. auktorisoidun muodon lähteen ja ID-numeron. ID-numero on vastaavan auktoriteettitietueen kontrollinumero tai standarditunnus kuten International Standard Name Identifier (ISNI). Tunnisteen eli lähteen sisältävät 0-osakentät säilytetään poimituissa tietueissa. Ilman tunnustetta olevat 0-osakentät poistetaan poimituista tietueista.-

Jos a-osakentässä olevaa muotoa muokataan Suomen käytäntöjen mukaiseksi, ISNI-tunnus säilytetään 0-osakentässä, mutta organisaatiokoodin sisältävä 0-osakenttä poistetaan. Jos ulkomaisista kannoista poimitaan suomalaisia nimiä, ISNI-tunnus on suositeltavaa jättää 0-osakenttään, ellei nimessä ole sekaantumisen vaaraa esim. toisen samannimisen kanssa. Muut 0-osakentät poistetaan.

Esimerkkejä

100 1# **†a** Paasikivi, J. K., **†e** kirjoittaja.

100 1# **†a** Meikäläinen, M.-L. ., **†e** kirjoittaja, **†e** valokuvaaja.

100 1# **†a** Levanto, Marjatta, **†e** kirjoittaja, **†e** kääntäjä.

100 1# **†a** Koskinen, Seppo, **†d** 1954- **†e** haastattelija.

100 1# **†a** Carpelan, Pirkko, **†e** kokoaja, **†e** kääntäjä.

100 1# **†a** Niskanen, Mikko, **†e** ohjaaja, **†e** näyttelijä.

100 3# **†a** Kreuger, **†c** suku.

100 1# **†a** Koivisto, Jari **†c** (satukirjailija)

100 0# **†a** White Eagle **†c** (henki)

100 0# **†a** Svava Jakobsdóttir, **†e** kirjoittaja.

100 1# **†a** Smith, Elizabeth **†q** (Ann Elizabeth), **†e** kirjoittaja.

100 1# **†a** Alasalmi, Päivi, **†e** kirjoittaja. **†0** (FIN11)000040297

0-osakentässä Asteri-ID

100 1# **†a** Bach, Johann Sebastian. **†0** (DE-101c)310008891

0-osakentässä lähde ja numero (Saksan kansallisbibliografiassa oleva auktoriteettitietueen numero)

100 1# **†a** Trollope, Anthony, **†d** 1815-1882, **†e** kirjoittaja. **†0** (isni)1234567899999799 > 0-osakentässä ISNI-standarditunnus

100 1# **†a** Carvallo, Andres, **†e** kirjoittaja. **†0** <http://id.loc.gov/authorities/names/nb2011025386>

0-osakentässä linkki auktoriteettitietueeseen

110 - Pääkirjaus - yhteisönnimi (ET)

Ydinelementti - Yhteisö, joka on vastuussa teoksen sisällön luomisesta

RDA 19 - Yhteisö ; RDA 11 - yhteisöjen identifiointi ; RDA 18 - suhteen määritteet

Yhteisö tekijänä, ks [RDA 19.2.1.1.1](#)

Tiedonlähde: Asteri ja muut auktoriteettien tiedonlähteet, muut mahdolliset merkinnät aineistossa, hakuteokset

Yhteisön kuvailuun liittyviä termejä löytyy Metatietosanastosta kohdasta <https://finto.fi/mts/fi/page/m196>

RDA ei tunne "kolmen sääntöä" pääkirjauksessa. Ensimmäinen päävastuullinen tekijä (creator) merkitään aina 110-kenttään, vaikka olisi useampi kuin kolme samassa roolissa.

Osakenttäjärjestys: **†a** Yhteisön nimi (**Lisäys**). **†b** Alayksikkö **†n** (Kokouksen numero : **†d** Aika : **†c** Paikka : **†g** Muut tiedot), **†e** Funktiotermi. **†0** Auktoriteettitietueen kontrollinumero

†a - Yhteisön nimet kirjoitetaan kuten ko. yhteisö katsoo ne kirjoitettavaksi. HUOM! Yhteisön nimen alussa ei voi käyttää artikkeleita. Esimerkkejä:

Itä-Suomen yliopisto, Keuruun lukio, Suomen Akatemia, Suomen Pankki, Suomen Punainen Risti, Åbo Akademi. Englanninkielisessä yhteisön nimessä jokainen merkitsevä sana aloitetaan isolla kirjaimella.

Tähän osakenttään kirjoitetaan myös muut nimeen tehtävät lisäykset kaarisulkuihin nimen perään. Muut nimeen tehtävät lisäykset ovat esim. yhteisön tarkoitusta kuvaava yleismääre, jos tarkoitus ei ilmene yhteisön nimestä, tai yhteisön sijaintipaikan nimi tai perustamisvuosi, joka erottaa toisistaan kaksi samankaltaista yhteisönimeä. Tavallisimmat lisäykset, joita käytetään selventämään yhteisön nimen luonnetta on esim. säätiö, yhdistys, yhtiö, yritys.

Kun kysymyksessä on valtionhallinnon hierarkinen suhde, valtio tallennetaan **‡a**-osakenttään.

‡b - Jos hierarkia on useampitasoinen, osakenttää **‡b** voidaan tarvittaessa toistaa.

‡n-‡c - Yhteisön järjestämät kokoukset, joissa kokouksen nimi on yhteisön alahierarkiana, merkitään kenttään 110. Täsmenävät tiedot merkitään osakenttiin **‡n-‡c**. Tällöin yhteisön nimi on aina osakentässä **‡a**, kokouksen nimi osakentässä **‡b**.

‡n - Kokouksen järjestysnumero merkitään aina arabialaisin numeroin.

‡d - Kokouksen aika merkitään pelkällä vuosiluvulla.

‡g - Tiedot, jotka eivät sovellu muihin osakenttiin.

‡e - Käytetään rajoitetusti, lähinnä silloin kun yhteisön funktio ei yksiselitteisesti käy ilmi muusta kuvailusta.

Osakenttään **‡e** merkitään yhteisön nimeen liittyvä tekijyyttä osoittava suhdetermi (funktiomerkintä). Suhdetta määrittäviä termejä löytyy Metatietosanastosta. Termit ovat myös Alephin luettelointiclientin alavetovalikossa (CTRL + F8). Jos sopivaa termiä ei löydy, merkinnän voi jättää tekemättä. Uusia termejä voi myös ehdottaa Metatietosanaston ohjeiden mukaan.

Musiikkiaineistossa on käytetty myös soittimien ja äänialojen nimiä ja lyhenteitä, suomeksi ja englanniksi. Toistaiseksi näitä funktioita saa käyttää.

‡0 - 0-osakentät Asterin henkilön- ja yhteisönnimissä linkkaavat auktoriteetit ja bibliografiset tietueet yhteen. Niitä ei saa poistaa Melindasta! Paikallistietokannoissa Asterin tunnisteet on myös hyvä säilyttää, mutta se ei ole pakollista.

0-osakentät poimituissa tietueissa: 0-osakenttä sisältää henkilön nimen, asianan yms. auktorisoidun muodon lähteen ja ID-numeron. ID-numero on vastaavan auktoriteettitietueen kontrollinumero tai standarditunniste kuten International Standard Name Identifier (ISNI). Tunnisteen eli lähteen sisältävät 0-osakentät säilytetään poimituissa tietueissa. Ilman tunnistetta olevat 0-osakentät poistetaan poimituista tietueista.-

Jos a-osakentässä olevaa muotoa muokataan Suomen käytäntöjen mukaiseksi, ISNI-tunnus säilytetään 0-osakentässä, mutta organisaatiokoodin sisältävä 0-osakenttä poistetaan. Jos ulkomaisista kannoista poimitaan suomalaisia nimiä, ISNI-tunnus on suositeltavaa jättää 0-osakenttään, ellei nimessä ole sekaantumisen vaaraa esim. toisen samannimisen kanssa. Muut 0-osakentät poistetaan.

‡4 - Funktiokoodi, ei käytetä!

Esimerkkejä

110 1# ‡a Suomi. **‡b** Valtiovarainministeriö.

110 1# ‡a Suomi. **‡b** Sosiaali- ja terveysministeriö. **‡b** Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto.

110 2# ‡a Ajoneuvoverotyöryhmä. **‡0** (FIN11)000014266

110 2# ‡a Euroopan neuvosto.

110 2# ‡a International Association of Manichaeans Studies. **‡b** International Conference **‡n** (7. : **‡d** 2009 : **‡c** Dublin, Irlanti)

Kokouksen nimestä tehdään pääkirjaus silloin kun julkaisu käsittää kokouksen asia- ja pöytäkirjat toimitetussa muodossa ja kun kokousta voidaan pitää kollektiivisesti toimivana yhteisönä sekä kun kokouksella on kuvailtavassa julkaisussa näkyvästi mainittu erottuva nimi. Koulutustilaisuudet eivät ole kokousjulkaisuja, esim. seminaarit, seurojen ja yhdistysten vuosijulkaisut. Kokousjulkaisukoodi merkitään myös Kiinteämittaiseen kenttään, merkkipaikka 008/29 koodi 1 = Kokousjulkaisu.

111 - Pääkirjaus - kokouksen nimi (ET)

Ydinelementti - Yhteisö, joka on vastuussa teoksen sisällön luomisesta

RDA 19 - Yhteisö ; RDA 11 - yhteisöjen identifiointi

Yhteisö tekijänä, ks RDA 19.2.1.1.1

Osakenttäjärjestys: **‡a** Kokouksen nimi. **‡e** Alayksikkö **‡n** (Kokouksen numero : **‡d** Aika : **‡c** Paikka) : **‡g** Muut tiedot), **‡j** Funktiotermin. **‡0** Auktoriteettitietueen kontrollinumero

‡e - Osakenttä on pakollinen, mikäli tieto on tarpeen kokouksen identifioinnin kannalta.

‡j - Rooli (funktiomerkintä) merkitään tähän osakenttään, ei e-osakenttään

‡n - Kokouksen numerointi: arabialainen järjestysnumero

‡d - Kongressin aika merkitään pelkällä vuosiluvulla.

Kokouksen nimestä tehdään pääkirjaus silloin kun julkaisu käsittää kokouksen asia- ja pöytäkirjat toimitetussa muodossa ja kun kokousta voidaan pitää kollektiivisesti toimivana yhteisönä sekä kun kokouksella on kuvailtavassa julkaisussa näkyvästi mainittu erottuva nimi. Koulutustilaisuudet eivät ole kokousjulkaisuja, esim. seminaarit, seurojen ja yhdistysten vuosijulkaisut. Kokousjulkaisukoodi merkitään myös kiinteämittaiseen kenttään, merkkipaikka 008/29 koodi 1 = Kokousjulkaisu

Esimerkkejä

111 2# ‡a Pohjoiskalottikonferenssi ‡n (19. : ‡d 1996 : ‡c Rovaniemi)

245 10 ‡a Pohjoismainen yhteistyömalli ja pohjoinen ulottuvuus : ‡b onko omaehtoisella pohjoisella politiikalla tilausta? : Norden-yhdistysten 19. Pohjoiskalottikonferenssi 30.8.-1.9.1996, Lapin yliopisto, Rovaniemi / ‡c [toimittaja: Pekka Poutanen].

111 2# ‡a Kielitieteen päivät ‡n (28. : ‡d 2001 : ‡c Jyväskylä)

245 10 ‡a Kielten ja kielitieteen moninaisuus : ‡b XXVIII kielitieteen päivät Jyväskylä 17.-19.5.2001.

111 2# ‡a International Labour Conference ‡n (105th session : ‡d 2016 : ‡c Geneva)

Poimittu tietue; hakumuoto ei noudata suomalaisia sääntöjä

130 - Pääkirjaus - yhtenäistetty nimeke (ET)

Ydinelementti - Teoksen ensisijainen nimeke (myös vakiintunut kokoava nimeke) (korvaa RDA:ssa käsitteen yhtenäistetty nimeke)

Manifestaation suhde teokseen ja ekspressioon

RDA 6 - teosten ja ekspressioiden identifiointi

Teoksen ensisijainen nimeke ja vakiintunut kokoava nimeke (erityisesti musiikkiteokset, anonyymit klassiset teokset).

Jos tiedot teoksen ensisijaisesta nimekkeestä / vakiintuneesta kokoavasta nimekkeestä ovat käytettävissä, kenttä tallennetaan. Kaikkia soveltuvia osakenttiä käytetään.

Kenttään merkitään teoksen ensisijainen nimeke silloin, kun tietueessa ei ole 100-, 110- tai 111-kenttää. Tämä koskee myös sarja-aineistoa. Tällöin 245-kentän 1. indikaattorin arvo on 1. Ks. *Teoksen ensisijaisen nimekkeen merkitseminen monografioiden RDA-kuvailussa*

Teoksen alanimikkeitä ei merkitä tähän kenttään. Samanimisten teosten identifioimiseksi lisätään tarvittava määre (vuosiluku ym.) päänimikkeeseen jälkeen sulkuihin.

‡g - Tähän osakenttään merkitään lisätietoja, joita ei voi merkitä muihin osakenttiin.

‡l - Kielimerkinnön välimerkitys poikkeaa kansainvälisestä käytännöstä: Suomessa käytetään Suomalaisten luettelointisääntöjen Hakutiedot -osan mukaisesti ennen osakenttää pilkkua eikä pistettä. Esim. 130 0# ‡a Raamattu, ‡l venäjä. *RDA 6.11 Ekspression kieli*

‡n, ‡p - Osakenttiä toistetaan tarvittaessa, jos osajako on monitasoinen.

Osakenttien järjestys: ‡a ‡n ‡p ‡l

Esimerkki: teoksen ensisijainen nimeke

130 0# ‡a Raamattu. ‡p Kirje roomalaisille, ‡l vepsä.

RDA-kuvailussa Raamatun kirjat merkitään ensisijaisen nimekkeen osaksi ilman 'välisioia', kuten UT, VT.

130 0# ‡a Raamattu. ‡p Vanha testamentti.

RDA-kuvailussa VT ja UT lyhenteet avataan.

Esimerkki: teoksen ensisijainen nimeke ja vakiintunut kokoava nimeke

130 0# ‡a Kalevala. ‡k Valikoima, ‡l suahili. **Huom!** osakenttäjärjestys : ‡a ‡k ‡l

Esimerkki: teoksen ensisijainen nimeke (viittaus manifestaatiosta ekspressioon)

041 1# ‡a fin ‡h eng

130 0# ‡a State of the world 2010, ‡l suomi.

245 10 ‡a Maailman tila 2010 : ‡b kulutuskuulttuurista kestävään elämäntapaan : raportti kehityksestä kohti kestävää yhteiskuntaa.

Voyager-indikaattori:

2. indikaattori 9 - Käytössä Fennica-tietokannassa merkityksessä Kokoelma.

Tarvittaessa merkitään myös muita elementtejä soveltuviin osakenttiinsä erottamaan auktorisoitu hakutieto muista hakutiedoista.